

جهاد تبیین و نقش آن در سلامت روانی نسل جوان

فرزانه صبوری

پایه 5 حوزه علمیه، مدرسه علمیه فاطمیه، مشکین شهر، ایران (نویسنده مسئول)

sbwryfrzanh0@gmail.com

مهدی عمادی

دانش آموخته دکتری تخصصی، رشته حقوق کیفری و جرم شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Omanimehdi68@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: جهاد تبیین حکم و ماموریتی از سوی مقام معظم رهبری برای همه جوانان امروزی بوده و طبق این ماموریت جوانان با روشنگری جوانان بتوانند آنان را در برابر توطئه های دشمن و اکسینه کنند. در حقیقت، این نوع از جهاد مقدمه ای برای اصلاح، تحول و مطالبه بوده و به معنای روشنگری، بیان حقیقت و واقعیت می باشد. در همین راستا هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش جهاد تبیین در سلامت روانی نسل جوان می باشد.

روش تحقیق: این نوشته با استفاده از شیوه پژوهش توصیفی، تحلیلی و جمع آوری اطلاعات با استفاده از کتب، مقاله ها و پایگاه های اینترنتی انجام گرفته است و سعی بر آن دارد تا به بررسی جهاد تبیین و نقش آن در سلامت روانی نسل جوان بپردازد.

یافته ها: آنچه در تبیین مد نظر است زودن غبار بدفهمی، تحریف و کج فهمی از مفاهیم و معارف انقلاب اسلامی و همچنین فهمیدن تحلیل های نادرست، غلط و مغرضانه از رویدادها و پیشگیری از تحریف و دریافت نادرست است. انقلاب اسلامی نتیجه تبیین گسترده و عمیق بود که در جامعه شکل گرفت.

نتیجه گیری: نتایج تحقیق حاکی از این مطلب است که با روشنگری و بصیرت دهی جوانان می توان به مقابله با دشمن و خنثی سازی نقشه های آنان و همین طور تحول انقلابی و عملیاتی به سوی کشف و بیان حقایق در برابر ابهام آفرینی و پرده افکنی دشمنان بر روی حقایق هم از حیث کمیت و کیفیت به نتیجه رسید.

کلید واژه ها: جهاد تبیین، سلامت روان، جوان، امید آفرینی، تبیین حقیقت.

مقدمه

جهاد تبیین تلاشی در برابر مواجهه با دشمنان اسلام و در فرهنگ اسلامی و دینی ما عبارت از هر عملی است که در برابر دشمن و با تحمل مشقت و سختی انجام بگیرد. جهاد می تواند جنگی رو در رو یا جنگ اقتصادی و نیز جنگ نرم باشد که در تاریخ پیامبران که در راس آن حضرت محمد (ص) قرار دارند موارد زیادی از تلاش ایشان برای بصیرت دهی و روشنگری مردم دیده شده است. آن چیزی که مهم است این می باشد که جهاد تبیین عبارتی است که در سال های اخیر مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) چندین بار به آن اشاره داشته اند و اینکه این عبارت مورد تاکید رهبری جامعه اسلامی بوده باشد به طور قطع و یقین از اهمیت و الایی برخوردار می باشد و از آنجایی که بیشتر مخاطبین جهاد تبیین نسل جوان می باشد پر واضح است که تاثیرات فراوانی بر این قشر و زندگی آنها خواهد داشت.

در حقیقت زندگی کردن عبارت از ترسیم هدف ها و مشخص کردن ارزش هایی می باشد که محترم و عزیز بوده و در این راستا تلاش می کنیم تا به آن برسیم. (صلح میرزایی، 1400: 26) در این زندگی کردن به میزان قشری که وجود دارد طبیعتاً قشر جوان سهم بسیاری دارد و آن به این خاطر است که سرنوشت جامعه به دست جوان ها می باشد، به همین خاطر است که امروزه نسل جوان در معرض هجوم بیگانگان قرار گرفته اند، به ویژه اینکه دنیای مجازی در صدد نابودی ارزش های اصیل انسانی آنهاست. نظر به اینکه جوان چون بیشتر از سلامتی و قدرت جسمی و نشاط و شادابی و صحت روانی برخوردار است، تا حدودی عقاید خرافی در مغز و عقل و قلب او رسوخ پیدا نکرده است و او

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخشس، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۴۱۳۷۲۵۵۸۸۲ - ۰۴۱۳۷۲۵۲۵۰۶ - داخلی ۳۳۶ و ۳۳۳

آلوده به تعصبات جاهلانه گذشته و حال نگریده است و دل و روح او آغشته به گناه و علاقه به دنیا و متصف به آرزوهای طولانی و پوچ و پیرو هوی و هوس نیست و یا اگر باشد، قلیل و عارضی است و او بیشتر دنبال دلیل و برهان است تا تقلید کورکورانه، بنابراین می‌طلبد که هر چه زودتر در مورد جهان بینی، به ویژه اصول دین خود مخصوصاً توحید بیندیشند و تعقل نمایند و آن‌ها را مجهز به منطق و استدلال نمایند تا به اعتقاد وجود خدای واحد قهار نایل آمده و نظام هستی را برای خود موجه نماید و به وظیفه‌ی خود در قبال خدا و جهان و انسان آشنا گردد و زیر بار مسئولیت الهی برود و در نتیجه به خوشبختی بی‌نهایت و ابدی و ثابت برسد. (شریعتی نجف آبادی، 1398: 22) ولی در این راستا مشکلات یا اختلال سلامت روان می‌تواند هر فردی را تحت الشعاع خود قرار دهد. کارشناسان می‌گویند که همه ما توانایی توسعه و پرورش مشکلات روحی و روانی را داریم، فارغ از هر سن و سال، مرد یا زن، ثروتمند یا فقیر و هر قوم یا گروهی که به آن تعلق داریم. عوامل متعددی بر سلامت و بهداشت روان انسانها تاثیر گذار می‌باشند. (میرزایی و نصیری، 1398: 64) یکی از مهمترین این عوامل، جریان نفوذ است. جریان نفوذ تلاشی هدفمند برای مدیریت بینش‌ها و گرایش‌ها می‌باشد (عمانی، بیگی و پورقهرمانی، 1401: 23) چنانچه رهبر معظم انقلاب (مد ظله العالی) نیز بارها آن را مورد تاکید قرار داده و چنین فرموده اند: «نفوذ جریانی شبکه‌ساز، در داخل ملت بوده و عبارت است از تغییر باورها و آرمان‌ها که دشمن می‌خواهد کاری کند این شخصی که مورد نفوذ قرار گرفته همان چیزی را فکر کند که خودشان فکر می‌کنند (مقام معظم رهبری، 1394/9/4)

به دلیل اهمیت امر، در این پژوهش به بررسی این موضوع می‌پردازیم که جهاد تبیین چه بوده و چه تاثیری در سلامت روان جوانان خواهد داشت و برای این منظور در ابتدا به مفهوم شناسی و سپس تأثیرات آن بر سلامت روانی نسل جوان خواهیم پرداخت.

1- روش تحقیق

تحقیق حاضر به صورت توصیفی و تحلیلی انجام خواهد گرفت. با توجه به این‌که پژوهش حاضر قصد دارد با استفاده از روش‌های معتبر فعالیت‌های علمی و پژوهشی به شرح تفصیلی در مورد متغیرهای مورد نظر بپردازد. لذا از روش توصیفی و تحلیلی که از معمول‌ترین و مناسب‌ترین روش‌های تحقیق کیفی می‌باشند استفاده خواهد شد. روش مورد استفاده برای این پژوهش از نوع کتابخانه‌ای بوده و ابزار گردآوری داده‌ها هم از طریق فیش‌برداری از اسناد و گزارش‌ها می‌باشد.

2- اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

در اهمیت و ضرورت انجام پژوهش، همین کافی است که بدانیم حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) فرموده اند: «یکی از شیوه‌های دشمن دروغ پردازی است و باید به وسیله جهاد تبیین با آن مقابله کرد» و در ادامه فرموده اند: «گفتیم شیوه‌های دشمن را بشناسید. امروز مهم‌ترین شیوه دشمن، جعل و دروغ پردازی است و مهم‌ترین کاری که دشمن دارد می‌کند انتشار دروغ است». (مقام معظم رهبری، 1401/9/5) و نیز در جای دیگری فرموده اند: «امروز روشنگری دینی مهم‌ترین زرهی است که جامعه اسلامی ما می‌تواند بر تن خودش بکند و در مقابل حملات دشمن بایستند». (مقام معظم رهبری، 1384/2/11) این‌ها خود نشان از اهمیت موضوع داشته و ضرورت این نوشتار را طلب می‌کند. از طرفی می‌توان گفت که چون جوانان سرمایه‌ی ملت‌ها و آینده‌سازان کشورها هستند و جوانی مهم‌ترین دوره‌ی زندگی هر فرد به شمار می‌آید و دارای عقیده‌های متفاوتی هستند که دائم تحت تاثیر فضای مجازی مبنی بر توطئه دشمنان قرار می‌گیرند باید با روشنگری و آگاهی دهی به جوانان در مورد انتخاب راه حق از باطل تلاش نمود. بنابراین ضرورت امر تاثیر گذاری جهاد تبیین بر روی سلامت روان اقتضای پژوهش در این مسئله را می‌طلبد.

3- پیشینه شناسی

آثار گوناگونی در رابطه با جهاد تبیین و سلامت روان وجود دارد که نشان از اهمیت این موارد داشته و نویسندگان آن به بررسی جنبه‌های مختلف آنها به صورت کلی پرداخته که در این میان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد. عمانی، بیگی و پورقهرمانی (۱۴۰۱)، در مقاله «بررسی جهاد تبیین به عنوان راهبردی پیشگیرانه در قبال پدیده تفکر اجباری» در ارتباط با جهاد تبیین به این مطلب پرداخته که ضرورت بیان حقیقت، اقتناع‌سازی، شناسایی و موضع دشمن، بارش فکری و در نهایت استمرار تبیین به عنوان مولفه‌های جهاد تبیین در پیشگیری از تفکر اجباری است. سودمند دانسته است.

عیسی نیا (1401)، در مقاله خود تحت عنوان «جهاد تبیین در زمانه‌ی جمهوری اسلامی ایران و نقش روحانیت در آن» در این باره می‌گویند که برای حفظ نظام اسلامی بیش از هر چیزی به تبیین و روشن‌نگری افکاری نیاز بوده و در این زمینه صلاح تهذیب و اخلاق را مهمتر از همه دانسته‌اند.

حسینی، سالارپور، محدث و گنجی (۱۳۹۸)، در مقاله خود تحت عنوان «ارتباط بین وضعیت روانی و اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی» به بررسی جنبه‌های مختلف سلامت روان در حد متوسط و مطلوب پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که ارتباط معناداری بین سلامت روان و معدل دانشجویان وجود دارد.

خسروی طناک، محمدی سلم آبادی و سرابندی (۱۳۹۸)، در مقاله خود تحت عنوان «قرآن و عوامل موثر بر سلامت روان و آرامش روحی انسان» به بررسی عوامل موثر بر سلامت روان و آرامش روحی انسان از منظر قرآن پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که توجه به اثرات مثبت دین و معنویات به سلامت روان و مشکلات نسل جوان و آینده‌سازان ما دارند، نشأت گرفته از بی تفاوتی والدین به تربیت دینی در سال‌های اخیر است.

رجبی و نوروزی (۱۳۹۸)، در مقاله خود تحت عنوان «تربیت جهادی و الزامات راهبردی آن از منظر قرآن» هدف خود را تربیت جهادی، قلمرو تربیت اخلاقی و اجتماعی دانسته و تربیت جهادی را نسخه‌ای متعالی‌تر از تربیت اسلامی دانسته و به تربیت انسانی می‌پردازند که مبارزه جنبه اصلی زندگی اوست.

از آن‌جا که پژوهش‌های موجود در این رابطه بیشتر به مفهوم شناسی جهاد تبیین و برخی از راهبردهای پیشگیرانه در قبال پدیده تفکر اجباری پرداخته و برخی دیگر سلامت روان را از جنبه‌ی قرآنی بررسی کرده ولی در مورد تأثیر عملکرد جهاد تبیین و بصیرت دهی آن بر سلامت روانی جوانان پرداخته‌اند که این همان نقطه تمایز پژوهش حاضر با پژوهش‌های پیشین می‌باشد. چرا که ما در این مقاله به بررسی تأثیر جهاد تبیین و روشن‌نگری و تأثیر آن بر روی سلامت روانی جوانان پرداخته و در نهایت به بررسی جهاد تبیین به عنوان عامل تأثیرگذار بر سلامت روان جوان که موضوعی نو بوده و تاکنون پژوهشی در این باره صورت نگرفته خواهیم پرداخت.

4- مفهوم شناسی

در این بخش از پژوهش به مفهوم شناسی متغیرهای وابسته و مستقل تحقیق برای آشنا سازی مخاطب پرداخته و سپس نسبت به ارتباط جهاد تبیین با سلامت روان خواهیم پرداخت.

4-1- جهاد تبیین

واژه جهاد تبیین، از دو کلمه جهاد و تبیین تشکیل شده است، بنابراین برای درک بهتر آن بایستی این دو کلمه را به صورت جداگانه مفهوم شناسی کنیم: جهاد، جنگی مشروع در راه خدا و عنوان یکی از ابواب فقه اسلامی است. جهاد واژه‌ای عربی بوده و از ریشه (ج، ه، د) به معنای مشقت، تلاش، مبالغه در کار، به نهایت چیزی رسیدن و توانایی است. (ابن اثیر، 1383: 185) مهم‌ترین مفهوم اصطلاحی این واژه در متون دینی، همانند کاربرد عام آن، گونه‌ای خاص از تلاش است یعنی مبارزه کردن در راه خدا با جان، مال و دارایی‌های دیگر خود با هدف گسترش اسلام یا دفاع از آن (ابن عابدین، 1407: 85) در قرآن کریم واژه‌هایی مانند حرب و قتال در کنار واژه جهاد مورد بررسی قرار می‌گیرد، اما واژه جهاد دارای بار ارزشی مثبت است. از این رو برخی آن را به جنگ مقدس ترجمه می‌کنند (مصباح یزدی، 1387: 15) برخی نیز بر این عقیده هستند که دستور جنگ و جهاد و معیار آن به فرمان خداست (احمدزاده، 1398: 75) در نهایت حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) در شروع درس خارج از فقه می‌فرمایند: «جهاد یعنی مبارزه». (مقام معظم رهبری، 1373/6/20) تبیین نیز از ماده «بین» و به معنای فاصله میان دو چیز است. البته گاهی به معنای جدایی و آشکار شدن و گاهی به معنای جدایی و ظهور و آشکار شدن نیز به کار می‌رود. واژه «تبیین» در بسیاری از آیات قرآن به معنای ظهور و انکشاف و وضوح آمده است. (مکارم شیرازی، 1386: 213) از اینجا بر می‌آید که مهم‌ترین معنای تبیین همان ظهور و انکشاف است که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در این باره دستور جهاد نیز داده و چنین می‌فرمایند که «به مسئله تبیین» اهمیت بدهید و می‌توانید در این زمینه به معنای واقعی کلمه جهاد کنید. (مقام معظم رهبری، 1400/7/5)

4-2- سلامت روان

سلامت روان به معنی وجود یا عدم وجود بیماری روانی است و به کسی اطلاق می‌شود که عملکردش در سطح قابل قبولی از تنظیم عاطفی و رفتاری باشد. دیدگاه روانشناسی مثبت‌گرا یا کل‌نگر سلامت روان را شامل توانایی فرد در لذت بردن از زندگی و ایجاد تعادل بین فعالیتهای زندگی و تلاش برای دستیابی به تاب‌آوری روانشناختی می‌داند.

روانشناسان در این رابطه می گویند سلامت روان یعنی فرد چه احساسی نسبت به خود، دنیای اطراف و محل زندگی خود دارد. برخی نیز معتقدند سلامت روان به معنای سازش فرد با جهان اطرافش بوده که باعث شادی و برداشت مفید و مؤثر می شود. (اکبری و فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸: 105)

۳-۴- جوان

واژه «جوان» در زبان فارسی به معنای هر چیزی است که از عمر آن، چندان نگذشته باشد؛ اما در فرهنگ و زبان عربی، دو تعبیر رایج و متفاوت در مورد کلمه جوان وجود دارد. اولین تعبیر «فتی» و دیگری «شاب» می باشد که اولی، از ریشه «فتی یا فتو» به معنای طراوت و شادابی و دومی از ریشه «شباب» و به معنای شکوفایی و برخوردار بودن از حرارت می باشد (معین: 1377: 543) که کاربرد هر کدام متفاوت از هم می باشد.

5- مولفه های جهاد تبیین و تاثیرهای آن ها بر سلامت روان نسل جوان

در این قسمت از پژوهش به بررسی مولفه های جهاد تبیین و نقش هر کدام از آن ها در سلامت روانی نسل جوان خواهیم پرداخت.

۱-۵- برپایی تمدن نوین اسلامی

مقام معظم رهبری تعبیر جدیدی تحت عنوان تمدن نوین اسلامی دارند. ایشان درباره معنا و چیستی تمدن نوین اسلامی می فرمایند: تمدن نوین اسلامی به معنای پیشرفت همه جانبه است. اگر ما به دنبال یک مصداق عینی و خارجی برای درک معنای تمدن نوین اسلامی باشیم می توانیم بگوییم هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی ایجاد یک تمدن نوین اسلامی می باشد از یک نگاه تمدن اسلامی همان تمدن نوین اسلامی است اما از نگاهی دیگر که ما تمدن نوین اسلامی را معنا کردیم پیشرفت همه جانبه دو بخش اصلی دارد. مقام معظم رهبری می فرمایند یک بخش «ابزاری» است و یک بخش دیگر بخش «منتی و اصلی و اساسی» دارد و آن بخش ابزاری عبارت است از همین ارزش هایی که ما امروز به عنوان پیشرفت کشور مطرح می کنیم. علم اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین المللی تبلیغ و ابزارهای تبلیغ این ها همه بخش های ابزاری تمدن هستند. بخش دوم که بخش حقیقی است و متن حقیقی زندگی ما را تشکیل میدهد «سبک زندگی» است. این بخش حقیقی و اصلی تمدن است. مثل مسئله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، اینها بخش های اصلی تمدن هستند که متن زندگی انسان را تشکیل می دهند. (فرزانه، خیاط و صفرپور، 1397: 24) برپایی تمدن نوین اسلامی انسان را با معنویات همراه کرده و وقتی معنویات تقویت شد، جوان خود را عادت به شاد بودن، نگاه مثبت با زندگی داشتن، تقویت اراده، قدرشناسی، تقویت صبر و بردباری و پیوستن به جامعه خواهد نمود که همه این ها عواملی بر سلامت روانی جوان ها می باشد.

۲-۵- تبیین حقیقت

ابتدایی ترین مسئله برای مقابله با اهداف دشمن، تبیین حقیقت است و آن آشکار کردن حقایق برای ملت می باشد. چنانچه که خداوند متعال نیز در قرآن، در آیات متعددی به رسول گرامی اسلام (ص) دستور بیان حقیقت را میدهند. از طرف دیگر، این امر چنان دارای اهمیت می باشد که رهبر معظم انقلاب نیز در سخنرانی های اخیر خود بارها آن را مورد خطاب قرار داده و فرموده اند که «بیان حقیقت همان از بین بردن غبار جهالت می باشد» (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۹) بنابراین اصلی ترین وظیفه ما بیان واقعیات برای جوانان است چرا که اگر جوانان از واقعیات بی اطلاع باشند تحت تاثیر افکار منفی دشمن قرار می گیرند در حالی که با روشنگری حقیقت و آنچه در جامعه می گذرد باعث نجات افکار جوان از ظلمات و فضای غبار آلود و تحریف دشمن گردیده و ذهن جوان از سیاهی دور می ماند چون تبیین حقیقت خنثی کننده توطئه دشمنان است. (عمانی، بیگی و پورقهرمانی، 1401: 19)

۳-۵- امید آفرینی

یک رکن مهم اقتدار ملی، آن چیزهایی است که به طور مستقیم به توده های ملت برمیگردد مثل اتحاد ملی، اعتماد ملی، و حضور مردم بسیار مهم است و هم وابسته به این چیزها است. شما می بینید که شیاطین کوچک و بزرگ در صدد اغوای مردم هستند. برای اینکه مردم را از ایمان و امید و اعتماد منصرف کنند آنها را مایوس می کنند. (مقام معظم رهبری، 1400) حضور جوانان ایرانی در همه زمینه ها امید آفرین است. امروز یک جریان تبلیغاتی گمراه کننده ای وجود دارد که می خواهد عکس این را تبلیغ کند. حقیقت این جریان تبلیغاتی این است. جوان ایرانی از ارزشها گسسته است و به آینده ناامید است. (مقام معظم رهبری، 1401) موضوع امید و امید آفرینی و تلاش دشمنان ایران اسلامی برای

لقای یاس و ناامیدی یکی از موارد مورد تاکید رهبر انقلاب طی سالیان اخیر بوده است. جوانان، کانون تزریق امید باشند. انفعال یعنی احساس دست بسته بودن، بی فایده بودن، ناامیدی در مقابل حوادث سخت معنویت که تقویت شود دیگر انفعال مطلقاً وجود نخواهد داشت. و شما دانشجویان باید کانون تزریق امید به بخش‌های دیگر باشید. (مقام معظم رهبری، 1399) مراقب خودتان باشید که دچار یاس و ناامیدی نباشید. (مقام معظم رهبری، 1401) بنابراین امید آفرینی که بر فعالیت‌ها و روابط اجتماعی جوانان تأثیر عمیقی دارد که باعث تشویق جوانان به کسب علم و آگاهی و دانش و تلاش و فعالیت در جامعه می‌شود چون جوانان موتور محرک و فعال جامعه به شمار می‌آیند بخش زیادی از زندگی جوانان در ارتباط با دیگران است و از سوی دیگر دشمنان در صدد ناامید کردن آنها هستند پس امید بخشی به جوانان باعث رشد روحی و روانی آنان خواهد شد.

۴-۵- تقویت رسانه‌های داخلی

رسانه‌های داخلی با کاهش انزوای اجتماعی و تقویت احساس مشترک با اعضای جامعه، نوعی احساس تعلق را پدید می‌آورند که در آن هویت جامعه در راس سایر هویت‌ها قرار می‌گیرند در نتیجه تعهد عمومی تقویت شده و در پی آن اعتماد و امید اجتماعی در جامعه افزایش می‌یابد. (چلبی، 1375: 140) بنابراین امروزه در جهان معاصر انسانها در گروه‌ها و کشورهای اجتماعی متعددی عضو هستند که موجب تحت تأثیر قرار گرفتن از ابعاد هویتی و سلامت روانی افراد جامعه به خصوص جوانان میشوند بنابراین با مدیریت صحیح رسانه می‌توان بهره‌جویی قدرت‌ها و کشورهای سلطه‌جو را کم کرد و چالش‌ها و آسیب‌های روانی را تا حدودی برای جوانان کنترل کرد در نتیجه آشنایی صحیح درست و به‌جا از رسانه‌ها می‌توانند در نظام هویتی و سلامت روانی جوان تأثیر بسزایی به وجود آورده و نقاط آسیب‌زا را بشناسانند.

۵-۵- به‌هنگام بودن عمل

به‌هنگام بودن عمل یعنی اقداماتی که قرار است برای مقابله با اهداف دشمن انجام شود به موقع اقدام شود نه قبل از زمان واقعی و بعد از آن چون بلا اثر خواهد بود. همانگونه که مقام معظم رهبری در سخنرانی‌های خود به این نکته مهم اشاره و فرموده‌اند: «همیشه کار وقتی که در وقت خود انجام گرفت تأثیر می‌کند یا تأثیر آن افزایش پیدا می‌کند همان کار را اگر گذاشتیم بیات شد مدتی گذشت و بعداً انجام گرفت گاهی اثر نمیکند یا اثر کمی میکند.» (مقام معظم رهبری، 1395) به‌عنوان مثال در قضیه مشهور توابین، که به‌هنگام عمل نکردند یعنی وقتی که باید به امام حسین (ع) کمک می‌کردند ولی نکردند و سپس توابین را تشکیل دادند و در نهایت همه آنها کشته شدند. مثال دیگر اینکه، در موضوع واردات واکسن از کشورهای خارجی، اگر مسئولین به توصیه رهبر معظم انقلاب به‌هنگام عمل نمی‌کردند آن مسائلی که بر سر کشورهای دیگر آمد بر سر ایران اسلامی هم آمده بود. رهبر معظم انقلاب با اطلاع به‌هنگام و همینطور مسئولین نیز با اقدام به‌هنگام جلوی فاجعه‌ای هولناک را گرفتند، بنابراین به‌هنگام بودن یکی از مهمترین مراحل در تحقق دفاع در مقابل اهداف دشمن می‌باشد. (عمانی، بیگی و پورقهرمانی، 1401: 23)

۶-۵- تقویت دفاع و جهاد نرم

در ادبیات کنونی بیشتر از واژه جنگ نرم برای بیان نبرد در بستر نرم افزاری یاد میشود. جنگ‌ها با توجه به معیارهای مختلف به انواع متفاوتی تقسیم می‌شوند. در یک تقسیم‌بندی کلی با توجه به ابزارهای به‌کار رفته در جنگ و همچنین با عنایت به هدف اصلی از آن می‌توان جنگ‌ها را به سه نوع تقسیم کرد؛ جنگ‌های سخت، جنگ‌های نیمه‌سخت و جنگ‌های نرم. منظور از جنگ‌های سخت جنگ‌های نظامی و درگیری‌های فیزیکی میان سربازان و نظامیان مهاجم و جبهه‌مقابل است و جنگ‌های نیمه‌سخت به منظور تسخیر یک حکومت و سرنگون کردن یک نظام سیاسی انجام می‌پذیرد. به‌همین دلیل در این نوع از جنگ‌ها سپاه دشمن عملاً وارد درگیری نمیشوند و با فراهم کردن زمینه‌های لازم سعی می‌کنند عوامل خود را از طریق کودتای نظامی به قدرت برسانند. رژیم‌های کودتا همگی محصول جنگ‌های نیمه‌سخت اند. (شریفی، 1389: 24) در حالی که جنگ نرم استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی است که منظور اصلی آن تأثیرگذاری بر عقاید احساسات، تمایلات و رفتار دشمن و گروه‌های دوست است. به‌شیوه‌ای که برای برآوردن مقاصد و اهداف ملی پشتیبان باشد. مولف بر این باور است که زمانی که کشوری در معرض تهاجمات نرم و فرهنگی دشمن قرار می‌گیرد سلسله‌فعالیت‌های فرهنگی را جهت خنثی نمودن تحرکات دشمن و در مقابل آن حجم‌های انجام می‌دهد که آن دست از فعالیت‌ها صرفاً جهت بی‌اثر کردن تعارضات بیگانه است و عملکردی دفاعی دارند. در مقام توصیف این پدیده می‌توان گفت که کشور مورد حمله قرار گرفته، همچون مبارزی است که در برابر بمباران اطلاعات فرهنگی دشمن یا دشمنان خویش فقط با سپرهای دفاعی سعی بر آن دارد که آسیب کمتری را متقبل شود. اما

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخشانی، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۴۱۳۷۲۵۵۸۳ - ۰۴۱۳۷۲۵۲۵۰۶-۹ داخلی ۳۳۶ و ۳۳۳

منظور از جهاد نرم ظرفیت‌های نرم‌افزاری برای تحرک در مقابل تهاجمات دشمن علاوه بر دفاع است یعنی استفاده از تمامیت ظرفیت نرم‌افزاری برای نفوذ در اندیشه مخاطبان و ملت‌ها و استفاده از ظرفیت ملل برای تحت فشار قرار دادن دولت‌ها و به عبارتی جهت دهی ذهن مخاطبان و همسو سازی آنان برای پیشبرد اهداف اسلامی در اقصی نقاط جهان از طریق ظرفیت‌های نرم‌افزاری که از آن جمله رسانه است می‌باشد. ارزش‌های حاکم در هر جامعه تحت تاثیر باورهای دینی، اسطوره‌ای، فرهنگی و ملی آن است. اعتماد راسخ به باورهای دینی، از مهمترین عوامل موثر در سلامت روان و عزت نفس جوانان می‌باشد. با دفاع نرم می‌توان جلوی تضعیف ارزش‌ها و باورهای دینی را گرفت و همچنین حجه‌هایی که در بعد فرهنگی و سیاسی رخ می‌دهد را میتوان با جهاد نرم به حداقل رسانید. استفاده از مکانیسم دفاعی نرم و جهاد نرم و رشد یافته می‌تواند تاثیر مثبت بر سلامت روان جوانان بگذارد.

۵-۷- تقویت اعتقادی ملت

تقویت مبانی اعتقادی و دینی به نوعی وسیله دفاعی در مقابل نقصان عقلی تلقی شده و انسان برای پیروزی بر مشکلات در این دنیای خشن و بی رحم احتیاج به ایمان و تقویت آن دارد (نوا بخش و پور یوسفی، ۱۳۸۵: ۷۶) تقویت ایمان و اعتقادات مذهبی است که انسان را در مقابل هجوم اضطراب و ناامیدی نیرومند و آماده می‌سازد. (صادقی جهانیان، ۱۳۷۸: ۵۱) این بدیهی است که اضطراب و استرس باعث درگیری ذهنی شده و جایی که ذهن درگیر باشد توانایی جسمی نیز وجود نخواهد داشت. چنانچه در این مورد نیز رهبر معظم انقلاب فرموده اند: «اگر ذهن قانع نشد بدن به راه نمی‌افتد». (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۵) حضرت علی(ع) در رابطه با شخص مومنی که اعتقاداتش تقویت شده است می‌فرماید: «مؤمن، در دینش از کوه‌های پا بر جا محکمتر است»^۱ (مجلسی، ۱۴۰۳: ۳۵۱) حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای نیز در اهمیت تقویت ریشه اعتقادی در مقابل با دشمن می‌فرماید: «وقتی انسان مومن شد در میدان جنگ مثل یک گلوله آتش در دل هدف می‌نشیند و این نتیجه ایمان و ارتباط با خدا است» (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۵) بنابراین تقویت مبانی اعتقادی یکی از مهمترین شیوه مقابله با سیاست دشمن، ایجاد و تقویت سیستم دفاعی دولت می‌باشد. چون بدون پشتوانه ملت، ادامه حکومت ممکن نیست. با تقویت اعتقادات دینی می‌توان جوانان را از لحاظ سلامت روانی تغذیه کرد و آنان را از غفلت و جهل و عدم تفکر درباره دین بیدار ساخت و از بی رغبتی و گریز از دین و بعضی برداشت‌های غلط و نادرست از معارف دینی بیدار ساخت و در رشد و شکوفایی روانی جوانان وطن تلاش وافی انجام و جوانان را از شهوت رانی و میگساری نجات داد.

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش‌هایی که تا پیش از این، با موضوع جهاد تبیین صورت گرفته توجهی به عوامل تاثیرگذار بر آن مانند سلامت روان نداشته است تا در جهت رفع این خلاء پژوهشی گام برداشته شود ولی در این پژوهش با بررسی‌های انجام یافته مشخص شد که بین جهاد تبیین و سلامت روانی نسل جوان رابطه معناداری وجود دارد. جوانان آینده سازان جوامع بشریت بوده و برپایی تمدن نوین اسلامی نیاز به آنان دارد، بنابراین گسترش تمدن اسلامی به همت و خرد دسته جمعی، باور و توجه بیشتر به جوانان نیاز دارد که در سایه انضباط، کار و تلاش، ایمان به خدا و خلاقیت، عقلانیت، علم آموزی، شایسته‌سالاری و داشتن رسانه‌های قوی به وجود می‌آید. تبیین حقیقت، امید آفرینی و تقویت رسانه‌های ملی و نیز به هنگام بودن عمل و از سوی دیگر تقویت دفاع و جهاد نرم و همین‌طور تقویت اعتقادی ملت‌ها به عنوان مولفه‌های جهاد تبیین تاثیرات مثبتی را بر سلامت روانی نسل جوان می‌گذارند. در حقیقت با بیان حقیقت جوانان با عصاره دین آشنا شده و زمانی که بدانند دین اسلام برای آنها جز شادی نمی‌خواهد به طور قطع دنباله رو آن بوده و از آن مایوس نخواهند شد. در رابطه با امید آفرینی نیز طبق نتایج به دست آمده مسئولین کشور اگر بتوانند امید را در بین جوانان پیورراندند می‌توانند شادی را بر آنان بار کرده و روان آنان را با خوشی و طراوت پر گردانند. دولت اسلامی با تقویت رسانه‌های ملی و داخلی می‌توانند از هجمه‌های افراطی دشمنان غربی کاسته و به این ترتیب از ناامیدی و یاس جوانان خودداری کنند. به هنگام بودن عمل نیز در نوبه خود می‌تواند از یاس و ناامیدی جلوگیری کرده و تاثیر مثبتی بر سلامت روان نسل جوان خواهد داشت.

¹ المومن کالجیل الراسخ لا تحکات المواصل

منابع

1. ابن اثیر، مبارک بن محمد (۱۴۲۱)، النهایه فی غریب الحدی و الاثر، چاپ اول، ریاض: دار ابن الجوزی
2. ابن عابدین، محمدمین (۱۴۱۵)، رد المحتار علی الدار المختار، کویت: وزارت الاوقاف و الشؤون الاسلامیه
3. اکبری، الله رضا؛ فتحی آشتیانی، علی (1388)، بررسی رابطه دنیا گرایی و سلامت روانی، فصلنامه روان شناسی و دین، شماره ۳
4. احمدزاده، رضا (۱۳۹۸)، تحلیل مضمون ویژگی های جهاد در آیات قرآن کریم، نشریه فرهنگ پژوهش، شماره 40
5. حسینی خامنه ای، سید علی، بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در مناسبت‌های مختلف (<https://farsi.khamenei.ir>)
6. حسینی، سید محمد؛ سالارپور، برات؛ حمیدرضا، محدث حکاک؛ گنجی، رضا (۱۳۹۸)، ارتباط بین وضعیت روانی و اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی خراسان شمالی، دو ماهنامه طلوع بهداشت یزد، دوره 20، شماره 5
7. چلبی، مسعود (1375)، جامعه شناسی نظم تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، چاپ اول، تهران: نشر نی
8. خسروی طناک، محمد؛ سلم آبادی، امیرمهدی؛ سرابندی، سجاد (۱۳۹۸)، قرآن و عوامل مؤثر بر سلامت روان و آرامش روحی انسان، پنجمین همایش ملی پژوهش های نوین در حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی ایران (با رویکرد فرهنگ مشارکتی)
9. رجبی، طاهر؛ نوروزی، رضاعلی (۱۳۹۸)، تربیت جهادی و الزامات راهبردی آن از منظر قرآن، دهمین همایش بین المللی پژوهش های قرآنی
10. شریفی، احمد حسین (۱۳۸۹)، جنگ نرم، چاپ اول، قم: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی (ره)
11. شریعتی نجف آبادی، رحمت الله (۱۳۹۵)، جوان، دین و تربیت پذیری، تهران: انتشارات اندیشه صادق
12. صادقی جهانیان، محمود (1378)، جایگاه دین در سلامت روانی، چاپ اول، تهران: انتشارات طریق کمال
13. صلح میرزایی، سعید (۱۴۰۰)، جهاد تبیین در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی
14. عمانی، مهدی (۱۴۰۱)، حکومت جهانی آمریکا با فناوری هارپ؛ مقابله با جنایات بین المللی با راهبرد جهادتبیین، فصلنامه حقوق جزای بین الملل، دوره 1، شماره ۵
15. عمانی، مهدی؛ بیگی، جمال؛ پورقهرمانی، بابک (۱۴۰۱)، جهاد تبیین؛ راهبردی پیشگیرانه در قبال تفکر اجباری ناشی از فناوری هارپ، فصلنامه فقه جزای تطبیقی، دوره 2، شماره 5
16. عیسی نیا، رضا (1401)، جهاد تبیین در زمانه‌ی جمهوری اسلامی ایران و نقش روحانیت در آن، پژوهش نامه تبلیغ اسلامی، دوره 1، شماره 4
17. فرزانه، محمد باقر؛ خیاط، علی؛ صفرپور، هادی (1397)، تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری، پژوهش های اجتماعی اسلامی، دوره 24، شماره 118
18. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۴۰۳)، بحار الانوار الجامعه لدرر اخبار الائمه الاطهار، جلد ۳۹، بیروت: دار احیاء التراث العربی
19. مصباح یزدی، محمدتقی (1387)، جنگ و جهاد در قرآن کریم، جلد سوم، قم: انتشارات موسسه ورزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)
20. معین، محمد (1381)، فرهنگ فارسی معین، جلد اول، تهران: انتشارات امیر کبیر
21. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۶)، پیام قرآن، چاپ نهم، جلد اول، تهران: دارالکتب الاسلامیه
22. میرزایی، علی؛ نصیری نصیرآبادی، معصومه (1398)، اهمیت سلامت روان در نوجوانان و جوانان، تهران: انتشارات نسل روشن
23. نوابخش، مهرداد؛ پور یوسفی، حمید (۱۳۸۵)، نقش دین و باورهای مذهبی بر سلامت روان، پژوهش دینی، دوره 2، شماره 14

Explanation Jihad & its Role in Mental Health of Young Generation

Farzaneh Sabouri

5th Grade Seminary, Fatemieh Seminary, Meshginshahr, Iran (Corresponding Author)
sbwryfrzanh0@gmail.com

Mahdi Omani

PhD, Department of Criminal Law & Criminology, Law Research Center, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
Omanimehdi68@gmail.com

Abstract

Context & Aim: Jihad is a mandate and mission from the Supreme Leader for all today's youth, and according to this mission, young people are obliged to work hard to improve the mental health of people in the society so that by enlightening the youth, they can protect them from conspiracy. Vaccinate the enemy. In fact, this type of Jihad is a prelude to reform, transformation and demand, and it means enlightenment, expression of truth and reality. In this regard, the aim of the current research is to investigate the role of explanation jihad in the mental health of the young generation.

Method: This article has been carried out using descriptive, analytical and information gathering methods using books, articles and internet sites, and it tries to investigate Jihad Tabin and its role in the mental health of the young generation.

Findings: What is intended in the explanation is to clear the dust of misunderstanding, distortion and misunderstanding of the concepts and teachings of the Islamic Revolution, as well as to understand the incorrect, wrong and biased analysis of the events and to prevent distortion and wrong perception. The Islamic revolution was the result of a wide and deep explanation that took place in the society.

Conclusion: The results of the research indicate that by enlightening and enlightening the youth, it is possible to confront the enemy and neutralize their plans, as well as a revolutionary and operational transformation towards the discovery and expression of the truth against creating ambiguity and exposing the enemies. He reached a conclusion on the facts in terms of quantity and quality.

Key words: Explanation Jihad, Mental Health, Youth, Giving Hope, Clarifying Truth.